

Sehnal, Jiří

Malíři františkánského konventu v Olomouci

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. F, Řada uměnovědná.
1990-1992, vol. 39-41, iss. F34-36, pp. 204-205

ISBN 80-210-0699-4

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/110521>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

terénu se do věže od jihu otevíral zřejmě původní vstup (patrně z ochozu přilehlé hradby). Vyšší podlaží byla zpřístupněna zevnitř. Nadzemní zdivo věže (nad soklem) bylo provedeno z pravidelných, hrubě opracovaných kvádrů, osazených v obou lících, zatímco uvnitř bylo zjištěno zdivo lité. Horní část věže s cimbuřím byla nadstavěna recentně, na dobové fotografii jsou patrné stopy bývalého horního dřevěného ochozu.

V rámci tehdejšího průzkumu byly též provedeny sondy při vnitřním i vnějším lící zdiva až k základové spáře. Pod destruktivními vrstvami byl zjištěn „rostlý“ terén pouze v mocnosti 22 cm nad pevným granitovým podložím, na němž byla stavba založena. Věž, vychýlená tehdy o 8 cm směrem k rotundě, měla dobré základy a pevné zdivo, avšak hlavní příčiny jeho poruch byly shledány v podmáčení a rozrušování dodatečně odpreparovaných základů. Tomu mělo být zabráněno navrhovanými přízdívkami k oběma lícům soklového zdiva od základové spáry, dále pak konzervací a doplněním původního zdiva, jeho zednickými opravami, prolitím trhlin cementovou maltou, vnitřním zastřešením cimbuří, odvodněním, osazením dřevěných podlaží se schodišti pro zprovoznění, včetně vylomení nového vstupu.

14. 7. 1892 byl předložený návrh c. k. komisí s připomínkami schválen. 22. 7. 1892 vypracoval z podnětu komise po vyšetření na místě samém architektonickou expertizu architekt August Prokop. Příčiny ohrožení stavby shledal podobné (podmáčení odpreparovaných základů a následné podemflání základového zdiva, popřípadě pohyb či otřesy terénu, eventuálně zemětřesení); rovněž jeho návrh na záchranu objektu vycházel ze sanace zdiva substrukce. Již 25. 7. 1892 se však věž zřítíla. Podle dochovaného náčrtu lze odhadovat kubaturu jejího zdiva na 2 222 m³, sutin 2 890 m³, při hmotnosti zdiva 5 333 t.

Co bylo příčinou odebrání vnějšího i vnitřního terénu věže, se tehdy nevědělo. Lze předpokládat, že ke snížení terénu došlo i v okolí blízké rotundy, jak je patrné nejen ze situování jejího původního vstupu, ale i z dodatečného podezdění vnějšího soklu v 19. století, po vyobrazení M. Trappa. S odstraněním terénu kolem rotundy asi zmizelo i bývalé pohřebiště, které připomínají jen ojedinělé nálezy esovitých záušnic.

(LK)

Zdeněk Kudělka, Pavel Borský, Lubomír J. Konečný, Bohumil Samek

MALÍŘI FRANTIŠKÁNSKÉHO KONVENTU V OLOMOUCI

Pisatel staré kroniky olomouckých františkánů¹ pojal do ní i některé zprávy získané ze starších nedochovaných pramenů. Pro konvent byl významný zvláště rok 1492, kdy vstoupil do řádu jejich příznivec varadínský biskup Jan, pocházející z Prostějova, kterého chtěl král Matyáš Korvín ustanovit olomouckým biskupem.² Biskup Jan z větší části obnovil olomoucký konvent, hrozící zřícením, a na svůj náklad obstaral pergamen na osm chorálních knih, které jsou v kronice vypočítány. Všechny knihy byly v době stavovského povstání 1618 uloženy na radnici, odkud si je bratři po návratu 1621 opět vyzvedli. V roce 1642, když Švédové rozkrádali církevní poklady, odvezli františkáni své cennosti přes Kroměříž a přes Uhry až do Štýrska. Kronika se bohužel nezmiňuje o tom, zda se cennosti po odchodu Švédů

¹ Archivum Conventus Olomucensis ad S. Bernardinum F. F. Min. Refor. Prov. Boemiae. Moravský zemský archiv Brno, E 21, kart. 9. Použité údaje jsou ze strany 8—20.

² Katalog moravských biskupů, arcibiskupů a kapitul staré i nové doby. Olomouc 1977, s. 73—74.

vrátily zpět. Zda zmíněné rukopisy existují, nebylo pátráno. Jedním z jejich písařů mohl být fr. Julianus de Stettin, o němž též kronika píše, že roku 1506 na svátek sv. Michala dokončil velký noční žaltář (Psalterium nocturnum), který měl 227 pergamenových folií.

V roce 1495 byla hrozná bouře a zemětřesení, při kterém se zdálo, že město postihne zkáza. Že se tak nestalo, přičítali měšťané bratřím, kteří padli na zem a modlili se za záchranu. Na památku této události dali měšťané vytesat stejný počet soch františkánů, jako byl počet bratří, kteří se při zemětřesení modlili a uložili je ve zvláštní místnosti na radnici. Kronika uvádí řadu zajímavostí o dalších osudech těchto soch a zvláště o nadpřirozených událostech, týkajících se jedné z nich roku 1634. Tato socha se podle pisatele naposledy nacházela v eremitoriu kláštera, ale po jeho zboření nebylo po ní stopy. Kronikář to komentoval (volně přeloženo): Snad zahynula rukama nějakého novotáře, hloupého obrazoborce nebo nepřítele starých věcí; právem se modlí: od zbožnosti sakristánů vysvoboď nás, Pane.

Poněvadž zmíněný biskup Jan měl konvent obnovit (maiori ex parte renovavit et quoad omnia aedificia restauravit), je možné, že tehdy došlo také k malířské výzdobě konventu. Snad se o to zasloužili malíři z řad členů řádu, jejichž úmrtí kronika zaznamenala. Citujeme doslovně:

1495 fuit mortuus Gallus de Misnia Laictus Pictor peroptimus (zemřel s několika jinými na mor)

1505 zemřel Eusebius de Strigonia Clericus Pictor peroptimus.

1506 Wenceslaus Pragensis clericus bonus pictor.

Příznivec kláštera biskup Jan zemřel ve františkánském klášteře v Uherském Hradišti 27. června 1509. V dalších letech se mezi zemřelými členy řádu malíři nevyskytují.

Jiří Sehnal

EIN HOCHALTARENTWURF FÜR MÄHRISCH TRÜBAU VON VINCENZO FANTI

Die unter dem Patronat der Fürsten Liechtenstein stehende Dekanats-Pfarrkirche in Mährisch Trübau ist ab 1726 einem tiefgreifenden Umbau nach Plänen des fürstlichen Hausarchitekten Antonio Beduzzi unterzogen worden, der sich in erster Linie auf die Fassade und auf den Innenraum konzentriert hat. Auch für die Ausstattung des Inneren dürften bereits damals Entwürfe angefertigt worden sein; die auffallende Nähe zu Beduzzis charakteristischem Individualstil bei Kanzel, Marien- und Johannes v. Nepomuk-Altar — den zuerst entstandenen Ausstattungsteilen — läßt dies trotz starker Prägung durch den ausführenden Bildhauer J. Pacák mit einiger Wahrscheinlichkeit vermuten. Die übrige Innenausstattung hat dann noch Jahrzehnte auf sich warten lassen; 1765—71 ist J. Th. Supper mit der Freskierung beschäftigt und es entstehen die meisten Seitenaltäre. Erst 1776 wird der Hochaltar errichtet, für den J. Reinisch aus Feldsberg die Bilder liefert.

Einige Nachrichten aus dem Liechtenstein-Archiv in Wien bringen Licht in die Entstehungsgeschichte des Altars und seien auch im Hinblick auf den hiebei bezugten liechtensteinschen Galerieinspektor Vincenzo Fanti, von dem derartige Arbeiten bisher nicht bekannt geworden sind, nachfolgend vorgestellt.¹

Die Aktenlage beginnt mit dem Bericht des Trübauer Amtsmanns vom 19. Juni 1762 über das vom Dechant geplante Vorhaben, das bestehende unbefriedigende

¹ Hausarchiv Liechtenstein, Wien, H 258, Mährisch Trübau 3. Für die freundliche Genehmigung zu Benützung und Veröffentlichung sei den zuständigen Herren des Archivs bestens gedankt.